

นิตยาคำศัพท์หลักสูตร

หลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิยามคำศัพท์หลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

บิยามคำศัพท์หลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

ปีที่พิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๓

จำนวนพิมพ์ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ลิขสิทธิ์เป็นของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

๗๙ ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร

กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐

โทร. ๐-๒๕๖๑-๔๕๖๗ โทรสาร ๐-๒๕๗๙-๕๑๐๑

นายโชคดี ออสุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งพัฒนามาจากหลักสูตร
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ โดยมีการปรับปรุง
 แก้ไขจุดที่เป็นปัญหา อุปสรรคในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ
 ให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถ
 นำไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและ
 ประสิทธิภาพ สำหรับพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองดี
 มีปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพได้มาตรฐานสากล เพื่อ
 การแข่งขันในเวทีโลก อย่างไรก็ตามคำศัพท์และคำอธิบาย
 ต่าง ๆ ในเอกสารหลักสูตรบางคำเป็นเรื่องใหม่สำหรับ
 ผู้เกี่ยวข้องทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
 ซึ่งบางครั้งก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและความสับสน และเป็น
 ปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 และการปฏิรูปการเรียนรู้ ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 ไม่บรรลุผลตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย
 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จึงได้จัดทำเอกสาร
 นิยามคำศัพท์หลักสูตร เพื่อสื่อสารและสร้างความเข้าใจ

ที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยได้รวบรวมและอธิบายความหมายของ คำศัพท์สำคัญที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบ หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การประกัน คุณภาพ และการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อช่วยให้ทุกฝ่าย มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกัน และสามารถสื่อสารได้อย่าง ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

เอกสารฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ก็ด้วยความร่วมมือ ของฝ่ายต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำเอกสารฉบับนี้ทุกท่าน รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ได้ให้ข้อมูลและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง เอกสารฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนต่อไป

(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑

มาตรฐานการเรียนรู้

๗

หลักสูตร

๒๓

การเรียนการสอน

๒๔

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๓๗

การประกันคุณภาพ

๔๑

การบริหารจัดการหลักสูตร

มาตรฐานการเรียนรู้

นิยามคำศัพท์หลักสูตร

มาตรฐานการเรียนรู้

(Content standards/Academic standards/
Learning standards)

คุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้เรียน
พึงรู้และปฏิบัติได้เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความรู้
ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่ระบุไว้ในมาตรฐาน
การเรียนรู้ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน ดังนั้น
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาทั้งระดับชาติ เขตพื้นที่
การศึกษา และสถานศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบ
ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุคุณภาพตามที่
มาตรฐานกำหนด มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน
ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพ

ตัวชี้วัดชั้นปี (Grade-level Indicators/ Grade-level expectations)

สิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ในแต่ละระดับชั้น เป็นตัวชี้วัดพัฒนาการของผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด ตัวชี้วัดชั้นปีมีความชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง และมีความเป็นรูปธรรมในการนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดตัวชี้วัดชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ป.๑-ม.๓) เพื่อเป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

หลักสูตร

หลักสูตร (Curriculum)

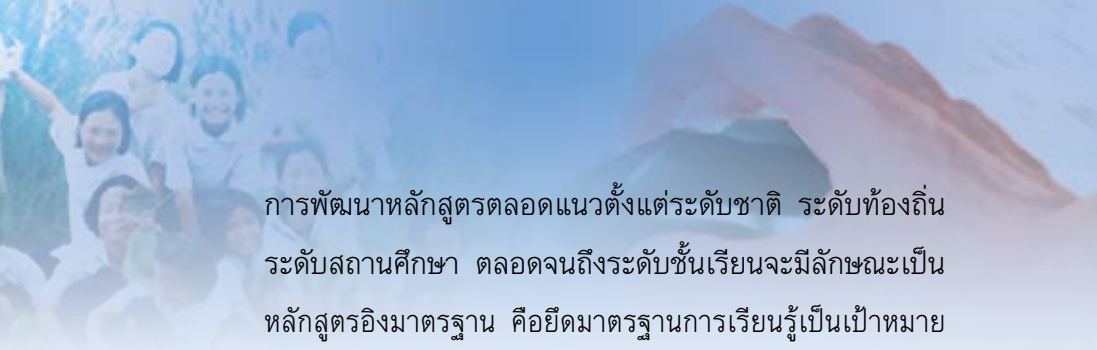

ประมวลความรู้และประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะตามที่ กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรจึงเป็นเสมือน แผนที่กำหนดทิศทางในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐาน การเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมาย และมีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของผู้เรียนในการพัฒนา ไปสู่มาตรฐานที่กำหนด

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic education curriculum)

หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียน มีความสมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้ง มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และมีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากลเพื่อการแข่งขันในยุคปัจจุบัน หลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรตลอดแนวตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษา ตลอดจนถึงระดับชั้นเรียนจะมีลักษณะเป็น หลักสูตรอิงมาตรฐาน คือยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดโครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ กล่าวโดยรวมก็คือการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards-based curriculum) การเรียนการสอนอิงมาตรฐาน (Standards-based instruction) และการประเมินผลอิงมาตรฐาน (Standards-based assessment)

วิสัยทัศน์ (Vision)

คำอธิบายเกี่ยวกับความคาดหวังของหน่วยงานหรือสถานศึกษา เพื่อเป็นทิศทางในการวางแผนจัดการศึกษา ออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอน และการดำเนินงาน ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ตามเวลาที่กำหนด

และการดำเนินการ ๒) การวัด ๓) เรขาคณิต ๔) พีชคณิต
๕) การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น ๖) ทักษะ/กระบวนการ
ทางคณิตศาสตร์

สาระการเรียนรู้แกนกลาง (Core content)

องค์ความรู้และทักษะ รวมทั้งเจตคติและค่านิยมที่จำเป็น
ซึ่งผู้เรียนทุกคนควรเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตาม
มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (Local-related content)

องค์ความรู้และทักษะที่เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงาน
ระดับท้องถิ่นพัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากสภาพภูมิศาสตร์
ประวัติความเป็นมา สภาพปัญหาชุมชน วัฒนธรรม เศรษฐกิจ
การงานอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ปลูกฝังผู้เรียนให้มี
ความรักและหวงแหนมรดกทางสังคมของบรรพบุรุษ มีความ
เป็นไทย เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถดำรงชีวิต
ประกอบอาชีพ แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในชุมชน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (Activities)

กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความถนัดและความสนใจ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น ๓ ลักษณะ คือ ๑) กิจกรรมแนะแนว ๒) กิจกรรมนักเรียน เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ชมรม ชุมนุมวิชาการ ฯลฯ ๓) กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์

รายวิชา (Courses)

กลุ่มของประมวลความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จัดรวมขึ้นอย่างมีระบบแบบแผน เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีศักยภาพตามเป้าหมายที่กำหนด มีการวางแผนกำหนดระยะเวลาสำหรับจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน จากองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ระบุในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้นสถานศึกษาสามารถนำไปจัดทำเป็นรายวิชาได้ตามความเหมาะสม โดยจะต้องกำหนดรหัสและชื่อสำหรับเรียกแต่ละรายวิชาขึ้นตามแนวปฏิบัติที่ส่วนกลางกำหนดไว้ และมีความชัดเจนในการรายงานผล เพื่อให้เกิดความสะดวกและมีความชัดเจนในการสื่อสารระหว่างกัน

รายวิชาพื้นฐาน (Core courses)

รายวิชาที่เปิดสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งเป็นสิ่งซึ่งผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเรียนรู้

รายวิชาเพิ่มเติม (Selective courses)

รายวิชาที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถเปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้น ความต้องการ และความถนัดของผู้เรียน หรือความต้องการของท้องถิ่น โดยมีการกำหนดผลการเรียนรู้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน

ผลการเรียนรู้ (Learning outcome)

เป้าหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาเพิ่มเติมที่สถานศึกษาแต่ละแห่งกำหนดขึ้น

รหัสวิชา (Course code)

ตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นกำกับแต่ละรายวิชาตามหลักการที่ส่วนกลางกำหนดไว้ เพื่อใช้ประโยชน์และอำนวยความสะดวกในการจำแนก บันทึก รายงานผล และการเทียบโอนผลการเรียนรายวิชาต่าง ๆ สัญลักษณ์แต่ละตัวของรหัสวิชาจะบ่งบอกถึงคุณสมบัติและสถานภาพของรายวิชา ซึ่งช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถสื่อสารให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับรายวิชานั้น ๆ

คำอธิบายรายวิชา (Course description)

ข้อมูลรายละเอียดของแต่ละรายวิชา ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เนื้อหาสาระ เวลาเรียน รหัส ชื่อรายวิชา จำนวนหน่วยกิต ระดับชั้น เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางที่ผู้สอนใช้ในการวางแผนและออกแบบการเรียนการสอน

* ในกรณีของรายวิชาเพิ่มเติม กำหนดผลการเรียนรู้แทนมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา (Course outline)

ข้อมูลที่แสดงให้เห็นโครงสร้างของรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ได้แก่ ชื่อรายวิชา รายชื่อหน่วยการเรียนรู้ของรายวิชานั้น รวมทั้งจำนวนเวลาเรียนและมาตรฐาน/ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายของแต่ละหน่วย ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้น เพื่อใช้ในการวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผล

* ในกรณีของรายวิชาเพิ่มเติม ใช้ผลการเรียนรู้แทนมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

หน่วยการเรียนรู้ (Unit plan)

แผนหรือแนวทางที่ครูผู้สอนจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่เป็นเป้าหมายของหน่วยนั้น สารการเรียนรู้ซึ่งเป็นองค์ความรู้/ทักษะสำคัญ ชิ้นงานหรือภาระงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated unit)

การจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อเรื่องหรือประเด็นที่สอดคล้องกัน ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระและกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การอ่าน เขียน คิดคำนวณเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในองค์รวม เป็นธรรมชาติ โดยเชื่อมโยงสอดคล้องกับสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการมีองค์ประกอบของหน่วยเช่นเดียวกับหน่วยการเรียนรู้ทั่วไป รวมทั้งมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายของหน่วยด้วย แต่มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดในหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการนี้ มักจะมาจากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้

การเรียนรู้การสอน

กระบวนการเรียนรู้ (Learning process)

กระบวนการที่ผู้เรียนใช้ในการแสวงหาความรู้ สร้างความเข้าใจ สร้างองค์ความรู้ และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ และศักยภาพตามที่มุ่งหวังในหลักสูตร

วิธีการเรียนรู้ (Learning style)

รูปแบบหรือวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการแสวงหาความรู้ สร้างความเข้าใจ หรือมีปฏิริยาสองต่อสิ่งต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ของการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนอาจใช้วิธีการแตกต่างกันไปเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความชอบ ความถนัด ภูมิหลังด้านสังคม วัฒนธรรม หรือพัฒนาการของแต่ละบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning activities)

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ เข้าใจ เกิดการเรียนรู้ และมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายของหลักสูตร

การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-centeredness)

การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ บทบาทของครูจะเปลี่ยนแปลงจากการเป็นผู้ชี้แนะ หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้และลงมือปฏิบัติ และสร้างสรรค์ความรู้โดยใช้วิธีการต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความความถนัด ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสร้างสรรค์ความรู้ และนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ กรอบแนวคิดดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการออกแบบการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันอย่างยิ่ง

การเอื้อตามสภาพผู้เรียน (Accommodation)

การปรับวิธีการเรียนการสอน สื่อการเรียน และรูปแบบวิธีการวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพร่างกาย และความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ และบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้เช่นเดียวกับเด็กทั่วไป เช่น ใช้สื่ออักษรเบรลล์กับผู้เรียนตาบอด การปรับเวลาในการเรียนหรือการทดสอบเป็นช่วงสั้น ๆ สำหรับผู้เรียนที่มีสมาธิสั้น เป็นต้น

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล (Assessment)

เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ร่องรอย หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สามารถจัดให้มีขึ้นทั้งระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

การประเมินการปฏิบัติ (Performance assessment)

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความสามารถด้วยการปฏิบัติหรือผลิตผลงานรูปแบบที่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติมีหลายรูปแบบ เช่น การอภิปราย การออกแบบ การทดลอง การทำโครงการ การทำชิ้นงาน ภาระงาน การสาธิต เป็นต้น

การประเมินผลรวม (Summative assessment)

การประเมินผลการเรียนรู้เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยหรือแต่ละรายวิชา เพื่อศึกษาว่านักเรียนมีความรู้เพียงใด หรือมีจุดอ่อนที่ใดจะต้องปรับปรุงแก้ไข โดยเทียบเคียงกับระดับคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนด

แนวการให้คะแนน (Scoring guide)

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินชิ้นงานหรือภาระงานที่มอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติ แนวการให้คะแนนนี้จะระบุเกณฑ์และคำอธิบายคุณภาพงานที่ได้รับการประเมิน แนวการให้คะแนนที่ใช้กันโดยมากมักเขียนในรูปของรูบริก

รูบริก (Rubric)

แนวการให้คะแนนซึ่งสามารถแยกแยะระดับต่าง ๆ ของความสำเร็จในการเรียน หรือการปฏิบัติงานของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่คุณภาพที่ต้องแก้ไขปรับปรุง ถึงระดับดีมาก โดยประกอบด้วยเกณฑ์ ซึ่งมีระดับสเกลชัดเจนในการให้คะแนน ช่วยให้การประเมินผลมีความชัดเจนเที่ยงตรง และเชื่อมโยงสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้

หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา

การประเมินผลระดับเขตพื้นที่การศึกษา (Local assessment)

การวัดและประเมินผลที่ดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละแห่ง โดยมีการรายงานผลแก่สถานศึกษาและชุมชนได้รับทราบ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าสถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่เพียงใด และมีข้อบกพร่องใดที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

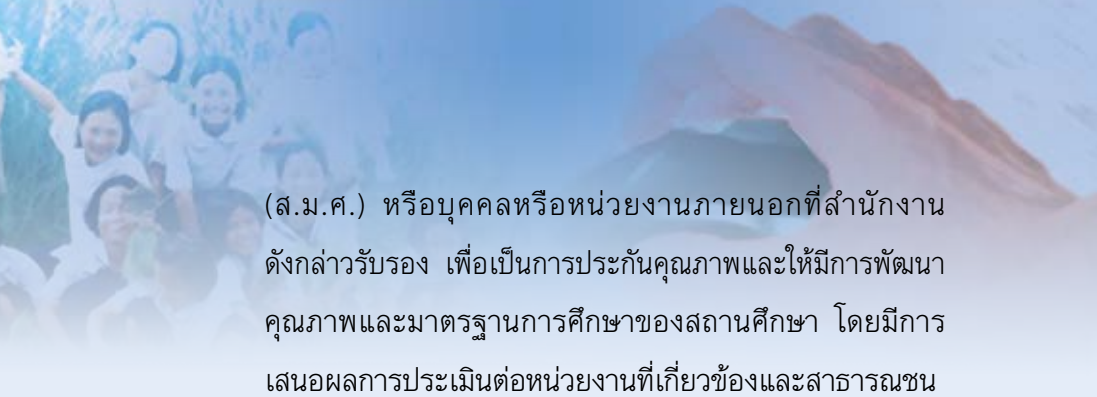
การประเมินคุณภาพระดับชาติ (O-Net)

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ดำเนินการโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับชาติ โดยประเมินผู้เรียนที่เรียนอยู่ในชั้นปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ชั้นประถมศึกษา

การประกันคุณภาพ

(ส.ม.ศ.) หรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงาน
 ดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนา
 คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีการ
 เสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Action research)

การบูรณาการกระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนการสอน
 เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
 ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
 อย่างเต็มศักยภาพ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา วางแผน
 ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา การดำเนินการแก้ปัญหาหรือ
 พัฒนา การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการ การสรุปผล
 การแก้ปัญหาและรายงานผล และนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

การบริหารจัดการหลักสูตร

การศึกษาในระบบ (Formal education)

การศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย มาตรฐาน วิธีการจัดการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน ระยะเวลาของการศึกษา และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการศึกษาไว้อย่างแน่นอน ชัดเจน การศึกษาที่จัดอยู่ในโรงเรียนทั่วไปมักเป็นการศึกษาในระบบ อย่างไรก็ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ ได้ ทั้งรูปแบบการศึกษาในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย

การศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ (Education for special target group)

การศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาทางด้านศาสนา ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา การศึกษาส่งเสริมความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ หรือการศึกษาสำหรับผู้พิการ ด้อยโอกาส ผู้บกพร่องด้านต่าง ๆ และรวมทั้ง การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวและองค์กรต่าง ๆ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งส่งเสริมให้เยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะนี้ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ ได้มาตรฐานเท่าเทียมกับผู้ศึกษาในระบบปกติโดยทั่วไป

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic education commission)

คณะบุคคล ซึ่งประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรวิชาชีพ และผู้ทรงคุณวุฒิ มีหน้าที่

คณะกรรมการสถานศึกษา (School council)

คณะบุคคล ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุ และ/หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และกิจการของสถานศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการ (School academic board)

คณะบุคคล ประกอบด้วย ผู้แทนฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้แทนฝ่ายวิชาการ ฝ่ายวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และแนว ฯลฯ ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาด้านวิชาการ หลักสูตร การเรียนการสอนของ สถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

ผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อม จากผลลัพธ์อันเกิดจากการดำเนินการจัดการศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร โรงเรียน ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เจ้าของธุรกิจ หรือกิจการต่าง ๆ ที่รองรับแรงงานจากผู้ที่สำเร็จการศึกษา

การมีส่วนร่วม (Participation)

การที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทและความรับผิดชอบในการร่วมคิด ร่วมวางแผนจัดการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบเพื่อพัฒนา การจัดการศึกษาและการปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน ให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การพัฒนาบุคลากร (Professional development)

กระบวนการที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และทักษะของบุคลากร ในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ บุคลากรมีศักยภาพ และเกิดความมั่นใจในการจัดการเรียน การสอนได้อย่างมีคุณภาพ

การนิเทศ (Supervision)

กระบวนการที่สนับสนุนส่งเสริม กระตุ้นให้ครูและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียจากการจัดการศึกษาร่วมมือร่วมใจกันพิจารณา วางแผนและดำเนินการร่วมกัน เพื่อจะช่วยแก้ไขปรับปรุง ส่วนที่บกพร่องให้มีการพัฒนาและเกิดประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้น อันจะยังผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ อันสูงสุดในการเรียนของผู้เรียน

